

**ВИКОНАННЯ ТВОРЧИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ
ЯК ОДИН З ПРИЙОМІВ АКТИВІЗАЦІЇ
РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ
ПРОТЯГОМ РОКУ**

- При проведенні ДКА перша її складова залишається без змін – **обов'язкове виконання пробної кваліфікаційної роботи.**
- Друга складова - захист дипломної роботи або творчої, що її замінює - виконується з метою перевірки знань та умінь учнів, вміння застосовувати одержані професійні знання, користування довідковою літературою, нормативно-технічною документацією, спонукання учнів до творчої праці.

Сучасне навчальне середовище вимагає від кожного випускника реальних результатів набутих як знань, так і вмінь, тому з'являється необхідність переходу від репродуктивної праці до продуктивної, тобто тієї, яка принесе користь навчальному закладу, а саме – сприятиме поповненню матеріально-технічної та комплексно-методичної бази навчального закладу необхідним устаткуванням, навчально-наочними посібниками, діючими моделями, тренажерами, макетами тощо.

Перехід від виконання дипломної роботи писемного характеру до виконання творчої роботи власними руками з описом технологічного процесу виконання, дасть можливість учневі максимально реалізувати свої можливості, показати вміння самостійно виконувати роботу, показати свою відповідність кваліфікаційній характеристиці на державній кваліфікаційній атестації

***Теми дипломних робіт або творчих,
що їх замінюють, повинні відповідати***

- змісту виробничої практики учнів,
- освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника,
- кваліфікаційної характеристики з конкретної професії і визначаються викладачами спеціальних предметів разом з майстрами виробничого навчання, розглядаються методичними комісіями, затверджуються заступником директора з навчально-виробничої роботи та видаються учням до початку виробничої практики.

Державною кваліфікаційною комісією розглядаються результати проведення кваліфікаційних пробних робіт, захисту дипломної роботи, навчальні досягнення учнів, виробничі характеристики та присвоюється відповідна кваліфікація і оформляється протокол

Дипломна (письмова) робота повинна охоплювати:

- конкретну характеристику галузі і відповідної професії;
- розробку та опис технологічного процесу виконання роботи, вибір і короткий опис обладнання, інструментів, приладів пристроїв, параметрів і режимів ведення процесу, обґрунтування технічних (технологічних, агротехнічних) вимог у відповідності до знань, які отримані учнем в процесі теоретичного та професійно - практичного навчання;
- опис властивостей використаних матеріалів, сировини, сільськогосподарських культур і продукції тощо;
- опис передового виробничого досвіду, що забезпечує підвищення продуктивності праці та високої якості продукції стосовно даного виробництва (види робіт);
- розробку пропозицій з удосконалення виконання окремих виробничих операцій (пристроїв, інструментів, оснастки, способів контролю робіт тощо);
- визначення економічної ефективності та показників від впровадження технологічного процесу, раціоналізаторських пропозицій, передових прийомів праці тощо;
- опис передового досвіду організації робочого місця, правил безпеки праці, безпеки життєдіяльності, охорони навколишнього середовища;
- графічну частину (в залежності від складності професій): робоче креслення, ескіз, креслення пристрою, інструментів тощо.

Виконанням дипломної роботи керує викладач спеціального предмета. В обов'язки керівника входить:

- надавати допомогу у формуванні мети, завдань, в осмисленні проблеми і теми роботи;
- надавати консультації щодо розробки структури і плану роботи;
- визначити перелік рекомендованої літератури;
- скоригувати обсяг роботи та термін її виконання;
- консультувати учня з питань методики роботи над темою;
- здійснювати поетапний контроль за виконанням учнем роботи;
- підготувати рецензію на дипломну роботу.

Дипломна творча робота

ЗМІСТ ВІДПОВІДАЄ: <ul style="list-style-type: none"> - обраній темі; - розробленому плану; - сучасному науковому рівню розроблення даної проблеми; - поставленим завданням.	МАЮТЬ БУТИ ЧІТКО ВИРАЖЕНІ: <ul style="list-style-type: none"> - практична спрямованість; - логічна послідовність викладу матеріалу; - переконливість аргументації - стислість і точність формулювань; - конкретність викладу результатів роботи; - наукова обґрунтованість висновків, рекомендацій і пропозицій, їх відповідність поставленим завданням.
---	--

Дипломна творча робота - це вид роботи, при виконанні якої учень:

- систематизує та поглиблює теоретичні і практичні знання з обраної професії;
- удосконалює або набуває досвіду самостійної творчої роботи;
- розвиває навички самоосвіти.

Творча робота складається з двох частин:

- пояснювальної записки;
- натурального зразку.

Творча дипломна робота включає:

- конкретний продукт (макет, модель, стенд, планшет тощо), при виготовленні якого учень (декілька учнів) систематизують та вдосконалюють отримані професійні знання, уміння, навички відповідно до кваліфікаційної характеристики з конкретної професії (інтегрованих професій).
- конкретну письмову записку (пояснювальну):
- опис технологічного процесу виконання роботи, вибір і короткий опис обладнання, інструментів, приладів, пристроїв, параметрів і режимів ведення

процесу, обґрунтування технічних (технологічних, агротехнічних) вимог у відповідності до знань, які отримані учнем в процесі теоретичної та професійно-практичної підготовки;

- опис властивостей використаних матеріалів, сировини, сільськогосподарських культур і продукції тощо;
- визначення економічної ефективності та показників від впровадження технологічного процесу, раціоналізаторських пропозицій, передових прийомів праці тощо;
- опис правил безпеки праці, безпеки життєдіяльності, охорони навколишнього середовища;
- графічну частину (в залежності від складності професій): робоче креслення, ескіз, креслення пристрою, інструментів тощо.

Пояснювальна записка до творчої роботи повинна містити:

- титульний аркуш;
- завдання до виконання творчої роботи;
- відгук керівника творчої роботи;
- зміст;
- основну частину, яка складається з таких розділів:

розділ I. Вступ;

розділ II. Розрахунково-технологічний (технологічний, якщо робота не пов'язана з розрахунками);

розділ III. Охорона праці та безпека життєдіяльності;

висновки та пропозиції;

список використаної літератури;

додатки.

Оформлена пояснювальна записка повинна показати:

- уміння учня-випускника обґрунтувати актуальність обраної теми;
- логіку викладання матеріалу;

- знання новинок техніки, технологій за професією, які стосуються теми роботи;
- творчий підхід до обраної теми;
- використання методів практичного дослідження;
- можливість знаходити та аналізувати інформацію;
- дотримання вимог до оформлення.

Вимоги до оформлення пояснювальної записки

Загальний обсяг пояснювальної записки залежить від складності творчої роботи, але не повинен перевищувати 6-10 сторінок без титульного аркушу, завдання і рецензії. Нумерувати аркуші краще в останній момент, коли робота закінчена і загальна кількість аркушів не зміниться. Номера аркушів, з яких починаються розділи і питання записуються в змісті. Заголовки розділів доцільно розміщувати на окремих аркушах, а розділ починати з нового аркушу. Пояснювальна записка повинна бути акуратно оформлена: написана чорнилами від руки або надрукована на комп'ютері на одній стороні аркушу паперу форматом А4. Текст записки повинен бути стилістично грамотним і по можливості коротким. Не слід наводити загально прийнятих фраз, термінів, понять або вкотре описувати те, що зрозуміло із креслення, схеми, малюнку. При використанні довідникових даних в тексті роботи потрібно вказувати джерела, з яких вони взяті: точну назву, рік видання, сторінку, номер таблиці. Якщо джерело вказано в переліку використаної літератури, то в дужках ставиться його порядковий номер і сторінка, номер таблиці або формули. Наприклад: [8;43; табл.12].

У відгуку керівника творчої роботи має зазначатися:

- головна мета дипломної творчої роботи;
- ступінь відповідності виконаної роботи завданню;
- рівень підготовленості випускника ПТНЗ до прийняття самостійних рішень;
- рівень професійних знань та вмінь випускника ПТНЗ. Його особисті здобутки;
- відповідність якості підготовки випускника ПТНЗ вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики та можливості присвоєння йому відповідної кваліфікації з професії.

Перед учнями, які виконують творчу дипломну роботу ставляться такі завдання:

1. Здійснити пошук літератури, яка відповідає темі роботи та проаналізувати її.
2. Навчитись поєднувати набуті знання при вивченні спеціальних предметів та опрацьовану літературу для розв'язування конкретних практичних завдань.
3. Проявити творчий підхід, самостійність, ініціативу, пошук оригінальних рішень при виконанні дипломних робіт.
4. Обґрунтувати отримані результати та захистити їх.

У процесі виконання творчої роботи виділяють такі етапи:

- отримання завдання на дипломну творчу роботу;
- складання разом з керівником роботи календарного графіку з вказівкою строку завершення окремих етапів;
- формування учнем інформаційної бази для виконання роботи;
- вивчення й систематизація зібраних матеріалів;
- уточнення окремих питань у консультанта й керівника дипломної творчої роботи;
- подання тексту роботи на перевірку керівнику по мірі написання окремих розділів, за графіком;
- письмовий виклад результатів дослідження й формулювання висновків;
- виконання практичної творчої роботи;
- подання творчої роботи на рецензування;
- доопрацювання творчої роботи відповідно до рекомендацій (зауважень) рецензента;
- підготовка до захисту творчої роботи;
- захист творчої роботи.

**ОРІЄНТОВНІ ЕТАПИ
ВИКОНАННЯ ТВОРЧИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ (відносно термінів)**

№ з/п	Назва етапу (зміст виконуваних робіт)	Термін виконання
1.	Видача творчого завдання. Постановка завдань	Жовтень
2.	Робота з літературою. Написання учнем реферату з наданої теми (так звана чернетка тестового матеріалу роботи)	Листопад
3.	Підготовка переліку додатків для приведення підготовленого матеріалу у відповідність до вимог	Грудень
4.	Робота з підготовки презентації за темою творчої дипломної роботи у програмі PowerPoint (створення презентації, вставлення тексту, малюнків, таблиць, вибір кольорових схем та подання слайдів)	Січень - лютий
5.	Оформлення плакату зі схемою або інших зразків за темою дипломної роботи	Квітень
6.	Систематизація підготовленого протягом року матеріалу та складання описової частини творчої роботи	Травень
7.	Попередній захист творчої дипломної роботи	I половина червня
8.	Представлення дипломної творчої роботи на засіданні Державної кваліфікаційної атестації	II половина червня

Розділ I. Вступ

Вступ повинен містити обґрунтування актуальності та практичного значення теми дипломної творчої роботи. Вмотивовано довести, що виходячи із сучасного стану розвитку економіки регіону обрана тема є актуальною, як з точки зору теоретичних знань так і практичних умінь та навичок. Обсяг розділу I одна сторінка формату А4.

Розділ II. Розрахунково-технологічний (технологічний, якщо робота не пов'язана з розрахунками)

У даному розділі, як правило, розкриваються такі питання: опис технологічного процесу виконання роботи та інструкційно-технологічна карта виконання роботи (додаток 4), вибір і короткий опис обладнання,

інструментів, приладів, пристроїв, матеріалів. Обґрунтування технічних (технологічних) вимог у відповідності до знань та умінь, які отримані учнем в процесі професійно-теоретичного та професійно-практичного навчання; визначення економічної ефективності та показників від впровадження технологічного процесу, передових прийомів праці, раціоналізаторських пропозицій.

При виконанні розрахунків результати вимірювання повинні бути виражені в одній системі і позначені у відповідності до сучасних стандартів.

Графічна частина пояснювальної записки, в залежності від складності професії, складається з одного або двох аркушів формату А1 з кресленнями, схемами, специфікацією, графіками або діаграмами. Обсяг розділу – 4 аркуші форматом А4.

Розділ III. Охорона праці та безпека життєдіяльності

Зміст даного розділу охоплює заходи з охорони праці відповідно до вимог нормативних документів та галузевих державних стандартів з охорони праці.

У даному розділі учні повинні запропонувати заходи, які б виключали небезпечні ситуації на підприємстві (зокрема на дільницях та робочих місцях, які визначені консультантом роботи-викладачем предмета «Охорона праці»). Консультант з даного розділу повинен так підібрати питання, щоб вони відображали застосування прийомів та засобів безпечної праці на визначених робочих місцях, зокрема при технологічних операціях, які виконував учень в процесі роботи, а також містити теоретичні відомості з безпеки життєдіяльності. Обсяг розділу III не повинен перевищувати 1 (одного) аркушу форматом А4.

Висновки та пропозиції (1 аркуш форматом А4) - завершальна частина пояснювальної записки, у якій узагальнюється поданий матеріал та розкривається практичне значення теми дипломної творчої роботи.

Список використаної літератури. У кінці пояснювальної записки наводиться перелік використаної літератури, оформленої у відповідності до вимог, викладених у методичних рекомендаціях НМЦ ПТО щодо оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дипломній роботі.

Додатки – матеріали, що доповнюють основні положення роботи. Кожен додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням в правому верхньому куті сторінки слова «Додаток» і його позначенням великими літерами української абетки починаючи з А або порядковим номером. Додаток

повинен мати заголовок, який друкується по центру відносно тексту з великої літери окремим рядком.

Примітка: різноплановість творчих завдань не дозволяє однозначно дати рекомендації до оформлення всіх видів робіт.

ЗАХИСТ ТВОРЧОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Захист проходить в присутності державної кваліфікаційної комісії. Порядок захисту оголошує голова державної кваліфікаційної комісії. Кожен учень виступає з доповіддю на 10-15 хвилин, яку він підготував завчасно, розкриваючи в ній стисло і глибоко, аргументовано і чітко висвітлює актуальність теми, мету і завдання дослідження, основний зміст роботи та її результати. Слід зазначити, що, доповідь про зміст та важливість роботи повинна бути спрямована більшою мірою на викладення висновків, конкретних пропозицій з впровадження творчої роботи у навчально-виробничий процес. Доповідь супроводжується демонстрацією самої творчої роботи. Мова доповідача повинна бути вільною, чіткою, емоційною і правильною. Наприкінці виступу слід подякувати усім, хто допомагав у підготовці роботи.

Після завершення доповіді члени державної комісії обов'язково повинні поставити запитання кожному випускнику. Ці запитання або безпосередньо стосуються змісту творчої роботи, або певним чином пов'язані з нею.

Короткі, влучні по суті відповіді на запитання свідчать про те, наскільки вільно та глибоко учень володіє знаннями з цієї проблеми та відповідної літератури, а також показують його загальну ерудицію.

Одразу після відповідей учня на запитання фактично розгортається обговорення творчої роботи. Керівник роботи зачитує відгук.

Члени державної кваліфікаційної комісії після захисту робіт усіх учнів на закритому засіданні, в присутності лише керівника та майстра виробничого навчання, обговорюють та виставляють у відомість і протокол захисту остаточну оцінку творчої роботи за дванадцятибальною системою. При цьому враховуються критерії оцінювання дипломної роботи та її захисту, навчальні досягнення учня, виробнича характеристика та присвоюється відповідна кваліфікація і оформляється протокол.

Після обговорення і виставлення державною комісією оцінок голова комісії оголошує їх всім присутнім, робить узагальнюючі висновки з питань підготовки дипломних робіт та їх захисту в цілому, висловлює рекомендації комісії. Найбільш цінні та цікаві творчі роботи рекомендуються для ознайомлення учнів навчального закладу перехідного контингенту.

Підсумки роботи державної кваліфікаційної комісії обговорюються на засіданнях педагогічної ради. Творчі роботи після захисту залишаються в

навчальному закладі. Кращим учням, творчі роботи яких свідчать про їх якісну підготовку та схильність до творчої, креативної праці, можна пропонувати і рекомендувати продовжити навчання у вищому навчальному закладі відповідного профілю.

Захист дипломної роботи розкриває не тільки вміння учня виконати творчу роботу, але й доповнює уявлення про самостійність виконаної роботи, вільне володіння матеріалом, рівень підготовки кваліфікованого робітника в цілому.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ

Оцінка «високого рівня» виставляється у випадках, коли творча робота:

- носить дослідницький характер, містить грамотно викладені теоретичні положення, критичний розбір практичного досвіду з досліджуваної проблеми, характеризується логічним, послідовним викладом матеріалу з відповідними висновками й обґрунтованими реченнями;*
- має позитивну рецензію керівника дипломної роботи й рецензента;*
- при захисті учень показує глибоке знання запитань теми, цікаво презентує свою творчу роботу та вільно оперує даними, під час доповіді використовує ілюстративний (таблиці, схеми, графіки й т.п.) або роздатковий матеріал, легко відповідає на поставлені запитання.*

Оцінка «достатнього рівня» виставляється у випадках, коли творча робота:

- носить дослідницький характер, містить грамотно викладені теоретичні положення, критичний розбір практичного досвіду з досліджуваної проблеми, характеризується послідовним викладом матеріалу з відповідними висновками, але не цілком обґрунтованими реченнями;*
- має позитивні відгуки керівника дипломної роботи й рецензента;*
- при захисті роботи учень показує знання питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує ілюстративний (таблиці, схеми, графіки й т.п.) або роздатковий матеріал, без особливих ускладнень відповідає на поставлені запитання.*

Оцінка «середнього рівня» виставляється у випадках, коли творча робота:

- носить дослідницький характер, містить грамотно викладені теоретичні положення, базується на практичному матеріалі, але відрізняється*

поверхневим аналізом практичного досвіду з досліджуваної проблеми, характеризується непослідовним викладом матеріалу й формулюванням необґрунтованих речень, не може презентувати творчу роботу цікаво;

- у відгуках керівника дипломної роботи й рецензента є зауваження до змісту роботи й методів дослідження;*
- при захисті роботи учень проявляє невпевненість, показує слабке знання запитань теми, не дає повної, аргументованої відповіді на поставлені запитання, ілюстративний матеріал підготовлений неякісно.*

Оцінка «початкового рівня» виставляється у випадках, коли творча робота:

- не носить дослідницького характеру, не містить аналізу практичного досвіду з досліджуваної проблеми, характеризується непослідовним викладом матеріалу, не має висновків або вони носять декларативний характер;*
- у відгуках керівника дипломної роботи й рецензента є критичні зауваження;*
- при захисті роботи учень не може відповідати на поставлені запитання з теми, не має відповідного теоретичного підґрунтя з теми, при відповіді допускає істотні помилки, ілюстративний матеріал до захисту не підготовлений.*

*Зразок оформлення титульної сторінки
пояснювальної записки до творчої роботи*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ, НАУКИ ТА МОЛОДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
Державний навчальний заклад «Южноукраїнський професійний ліцей»**

Код: _____

Професія: _____

Рівень кваліфікації: _____

ТВОРЧА РОБОТА НА ТЕМУ

_____

_____

Виконав(ла): _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Учень (ниця) _____ курсу _____ групи

Робота допущена до захисту з оцінкою _____

Перевірив:

Керівник дипломної роботи

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Майстер виробничого навчання

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

**Орієнтовний зразок оформлення завдань
на виконання творчої роботи**

Погоджено

Затверджую

Голова методичної комісії

Заступник директора з НВР

ЗАВДАННЯ

на виконання творчої роботи

Професія: _____

Рівень кваліфікації: _____

Випускник:

(прізвище, ім'я, по батькові)

Учень (ниця) _____ курсу _____ групи

Тема: _____

Зміст пояснювальної записки

(вказується назва розділів, що повинні бути розкриті у дипломній творчій роботі)

Зміст графічної частини

(вказується які графічні роботи мають бути виконані для розкриття теми)

Дата видачі «_____» _____ 20__ рік

Термін виконання «_____» _____ 20__ рік

Керівник дипломної творчої роботи

(прізвище, ім'я, по батькові)

Зразок оформлення відгуку творчої роботи

ВІДГУК

Керівника творчої роботи

- **Тема творчої роботи:**

- професія

- рівень кваліфікації _____

- **Виконавець** _____

- *(прізвище, ім'я, по батькові)*

- _____

- **Керівник дипломної роботи:**

- _____

- _____
_____
- _____ (посада) _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

- **Консультанти з предметів:**

- **Технічне креслення** _____

- _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

- **Матеріалознавство** _____

- _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

- **Охорона праці** _____

- _____ (підпис) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)